

Danish Department of Foreign Affairs

until 1770. Vejledende arkivregistraturer,
XVI. By Arthur G.

Hassø and Erik Kroman. (Rigsarkivet,
1973). VII + 196 s.

Lokalarkiver til 1559, Gejstlige arkiver,
I. Ærkestiftet og Roskilde

stift. Vejledende arkivregistraturer,
XVII. Ved Thelma Jexlev. (Rigsarkivet,
1973). 399 s.

O. Kyhl: Den landmilitære centraladministrations
embedsetat 1660—

1763. (Rigsarkivet, 1973). 45 s.

Privatarkiver. Statsminister Niels Neergaard
(1854-1936). Foreløbige

arkivregistraturer, ny serie, nr. 2.
(Rigsarkivet, 1973). 92 s.

Privatarkiver. Politikeren Chresten
Poulsen Berg (1829-1891). Maren
Berg, f. Bertelsen (1836-1906).

Politikeren Sigurd Berg (1858-1906).
Sigurd Berg

(1858-1921). Do., nr. 5. (Rigsarkivet,
1973), 105 s.

Privatarkiver. Politikeren Lars Dinesen

(1838-1915). Do., nr. 6. (Rigsarkivet, 1973). 36 s.

Privatarkiver. Slægten Glahn (1750-1965). nr. 9. (Rigsarkivet, 1974). 96 s.

Sjællandske retsbetjentarkiver indtil 1919. Holbæk amt. Foreløbige arkivregistraturer.

(Landsarkivet for Sjælland m. m., 1973). 280 s. -

Sorø amt, II. Do. (Do., 1973). 195

s. - Frederiksborg amt, II. Helsingør byfoged. Do. (Do., 1974). 173

s.

Roskilde stifts kirkebøger, IV. Provstierne i Præstø amt. Sogne nr.

469-556. Foreløbige arkivregistraturer.

(Landsarkivet for Sjælland m. m., 1973). VII 128 s.

Københavnske kirkebøger, I, og Københavnske kirkebøger, II. Med et

tillæg omfattende diverse modtagne kirkebøger, herunder kirkebøger

fra Grønland og Dansk-Vestindien.

Do. (Do., 1974). XVII

261 s.

Kgl. bygningsinspektorsarkiver, afleveret til Landsarkivet for Sjælland

m. m., med et tillæg omfattende

enkelte slotsforvalterarkiver 1856ca.

1956. Foreløbige arkivregistraturer.

(Landsarkivet for Sjælland

m. m., 1974) VIII 83 s.

Oversigt over Landsarkivets samling

af kort og tegninger indtil ca.

1900. Foreløbige arkivregistraturer.

(Landsarkivet for Sjælland m. m.,

1973). VI 207 s.

Sjællands Landstings panteprotokoller

1632-1761: Registre fremstillet ved

EDB. (Landsarkivet for Sjælland

m. m., 1974). Forsk. pagin.

Godsarkiver 2. Hedekolonierne. Arkivregistraturer,

4. Ved Poul Ras-

mussen, med sagregister og oversigter

udarbejdet af Niels Windfeld

Lund. (Landsarkivet for Nørrejylland,

Viborg, 1974) 93 s.

Privatarkiver, 1. Arkivregistraturer,

5. (Landsarkivet for Nørrejylland,

Viborg 1975). Forsk. pagin.

3. Udskrivningskreds' arkiv, 1788—

1956. Med indledning af Knud J. V.

Jespersen. (Landsarkivet for Fyn,

Odense, 1970). 64 s.

Historie/Jyske Samlinger, Bind Ny række, 11 (1974)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/ho/ho_nrk_0011-PDF/ho_nrk_0011_75184.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=75184>

pdf genereret den : 28/5-2008

Også på et andet punkt kunne dansk historie ønske sig et otiumsarbejde fra Frode Jakobsens hånd: »Ringens« historie. Også her er det småt med reel viden, og Frode Jakobsen er påny hovedkilden – hvis han har tid og kræfter til endnu engang at leve sig ind i sin egen fortid.

Jørgen Hæstrup

Danish Department of Foreign Affairs until 1770. Vejledende arkivregistraturer, XVI. By Arthur G. Hassø and Erik Kroman. (Rigsarkivet, 1973). VII + 196 s.

Lokalarkiver til 1559, Gejstlige arkiver, I. Ærkestiftet og Roskilde stift. Vejledende arkivregistraturer, XVII. Ved Thelma Jexlev. (Rigsarkivet, 1973). 399 s.

O. Kyhl: *Den landmilitære centraladministrations embedsetat 1660–1763.* (Rigsarkivet, 1973). 45 s.

Privatarkiver. Statsminister Niels Neergaard (1854–1936). Foreløbige arkivregistraturer, ny serie, nr. 2. (Rigsarkivet, 1973). 92 s.

Privatarkiver. Politikerne Chresten Poulsen Berg (1829–1891). Maren Berg, f. Bertelsen (1836–1906). Politikerne Sigurd Berg (1858–1906). Politikerne Sigurd Berg (1858–1921). Do., nr. 5. (Rigsarkivet, 1973), 105 s.

Privatarkiver. Politikerne Lars Dinesen (1838–1915). Do., nr. 6. (Rigsarkivet, 1973). 36 s.

Privatarkiver. Slægten Glahn (1750–1965). Do., nr. 9. (Rigsarkivet, 1974). 96 s.

Sjællandske retsbetjentarkiver indtil 1919. Holbæk amt. Foreløbige arkivregistraturer. (Landsarkivet for Sjælland m. m., 1973). 280 s. – Sorø amt, II. Do. (Do., 1973). 195 s. – Frederiksborg amt, II. Helsingør byfoged. Do. (Do., 1974). 173 s.

Roskilde stifts kirkebøger, IV. Provstierne i Præstø amt. Sogne nr. 469–556. Foreløbige arkivregistraturer. (Landsarkivet for Sjælland m. m., 1973). VII 128 s.

Københavnske kirkebøger, I, og Københavnske kirkebøger, II. Med et tillæg omfattende diverse modtagne kirkebøger, herunder kirkebøger fra Grønland og Dansk-Vestindien. Do. (Do., 1974). XVII 261 s.

Kgl. bygningsinspektorsarkiver, afleveret til Landsarkivet for Sjælland m. m., med et tillæg omfattende enkelte slotsforvalterarkiver 1856–ca. 1956. Foreløbige arkivregistraturer. (Landsarkivet for Sjælland m. m., 1974) VIII 83 s.

Oversigt over Landsarkivets samling af kort og tegninger indtil ca. 1900. Foreløbige arkivregistraturer. (Landsarkivet for Sjælland m. m., 1973). VI 207 s.

Sjællands Landstings panteprotokoller 1632–1761: Registre fremstillet ved EDB. (Landsarkivet for Sjælland m. m., 1974). Forsk. pagin.

Godsarkiver 2. Hedekolonierne. Arkivregistraturer, 4. Ved Poul Ras-

mussen, med sagregister og oversigter udarbejdet af Niels Windfeld Lund. (Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg, 1974) 93 s.

Privatarkiver, 1. Arkivregistraturer, 5. (Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg 1975). Forsk. pagin.

3. *Udskrivningskreds' arkiv, 1788–1956.* Med indledning af Knud J. V. Jespersen. (Landsarkivet for Fyn, Odense, 1970). 64 s.

I de senere år er der kommet en imponerende strøm af trykte eller dupliserede registraturer fra Rigsarkivet og et par af landsarkiverne, det nørrejske og især det sjællandske.

Rigsarkivet har fortsat rækken af *Vejledende arkivregistraturer* med to bind.

Bd. 16, *Danish Department of Foreign Affairs until 1770*, ved Arthur G. Hassø og Erik Kroman, er en noget forkortet udgave af *Vejledende arkivregistraturer*, XI, Tyske Kancelli, II, 1962, oversat til engelsk, således at også international forskning kan drage nytte af det righoldige materiale i Gehejmekonseillet 1670–1770, Danske Kancellis udenrigske afdeling til 1676 og Tyske Kancellis udenrigske afdeling til 1770, et materiale, der netop selv almindeligvis er fremmedsproget.

Bd. 17, *Lokalarkiver til 1559, Gejstlige arkiver, I*, ved Thelma Jexlev, er første bind i et trebinds registraturværk over lokalarkiver før 1559 i Rigsarkivet og landsarkiverne, i Den Arnamagnæanske Samling, på Herlufsholm og i enkelte byarkiver samt en del arkivalier i Det kgl. Bibliotek, idet de to første bind skal omfatte de gejstlige arkiver, det tredje de verdslige arkiver. Man får hermed en samlet oversigt over et ellers

spredt materiale, hvoraf en del i tidligere tid, blot ud fra kriteriet, at det er ældre end 1559, er udtaget af de oprindelige arkiver rundt om i landet for at blive samlet i Rigsarkivet. Ordningen sigtede mod at lade de ældre arkivalier i højere grad komme til nytte; men først nu får man med den nye registratur et overblik. Registraturen er en arkivregistratur, men den udnytter så vidt muligt fordelene ved repertoireformen, med registrering af enkelte dokumenter. Til hvert dokument findes en regest, med angivelse af dokumentets art, udsteder og modtager samt det væsentligste af indholdet, hvorefter følger arkivalske oplysninger, om sprog, materiale, beseglingsforhold, og henvisninger til trykte gengivelser i *Diplomatarium Danicum*, Repertoriets to rækker og så vidt muligt til *Regesta*, for kongebrevenes vedkommende til Danske Kancelliregistranter og Kancelliets Brevbøger, samt endelig angivelse af det arkiv, hvor dokumentet opbevares. Opstillingen af registraturen er topografisk, svarende til den i *Trap Danmark*, idet de gejstlige arkiver dog er registreret stiftsvis efter den i 1559 gældende stiftsinddeling. Da små arkiver nemt kan overses imellem de store, er bindet forsynet med en alfabetisk liste over de registrerede arkivfunds. Det skulle derfor med den nye overskuelige registratur på mange måder blive nemt at udnytte det værdifulde middelalderlige materiale i de spredte lokalarkiver.

Rækken af de praktiske opslagsværker med embedsetater er blevet forøget med O. Kyhls *Den landmilitære centraladministrations embedsetat 1660–1763*, udarbejdet som manuskript allerede i 1948 som første led i en embedsetat for den landmilitære centraladministration i hele ene-

vældetiden til 1848. Bogen kunne der- ved blive et modstykke til G. N. Krin- gelbachs værk om den *civile* central- administrations embedsetat 1660- 1848; men Rigsarkivets arbejdskraft- situation tillader ikke for tiden en vi- dereførelse af arbejdet, hvorfor man nu har besluttet at udgive det i den foreløbige form.

I den nye serie af Foreløbige ar- kivregistraturer foreligger nu i en til- talende form registraturer over arki- ver efter fremtrædende politikere som A. F. Krieger, Niels Neergaard, Lars Dinesen og Christen Berg samt slægten Glahn. Korte indledninger oplyser om proveniensen af arkiver- ne, der kan være ordnet hver på deres måde; men bl. a. gennem alfabetiske brevskriverfortegnelser er let tilgæn- gelige for mange formål. Efterhånden som denne registraturrekke vokser, vil formentlig netop brevskriverfor- tegnelserne vise sig at være overor- dentlig nyttige; man kunne derfor ønske sig én fælles sammenarbejdet fortegnelse for hver registratur, og ikke, som i flere af de foreliggende, lister for hver enkelt pakke. Arkiver- ne kan være særdeles omfattende og righoldige, og ikke mindst registratu- ren over slægten Glahns arkiv viser dette materiales muligheder for bl. a. personalhistorien og kulturhistorien.

Landsarkivet for Sjælland har fort- sat rækkerne af registraturer over retsbetjentarkiver og kirkebøger.

Med de senest tilkomne registratu- rer over retsbetjentarkiverne fra Sorø amt II, Holbæk amt og Frederiksborg amt II, Helsingør byfoged, er hvad retsbetjentarkiverne angår det sjæl- landske landsarkivs område endelig dækket, og man har et overskueligt og praktisk hjælpemiddel ved brugen af det værdifulde materiale i disse om- fattende arkiver, der rummer tingbø-

ger, skifteprotokoller, skøde- og pan- teprotokoller, sager vedrørende poli- ti, næringsvæsen, vejvæsen osv. Som ved de tidligere registraturer letter administrationshistoriske oversigter i korte indledninger og fortegnelser over sognenes jurisdiktionsforhold brugen af de ofte komplicerede arki- ver. Af særlig interesse er registratu- ren over Helsingør byfogeds arkiv, der har fået et stort bind for sig, idet det sjældent velbevarede arkiv er me- get omfattende, bl. a. fordi man har besluttet ikke at foretage kassatio- ner i dette arkiv, således at forsknin- gen får mulighed for at danne sig et ret fuldstændigt indtryk af byfoged- embedets virkeområde. Med de indgå- ende indledninger til de enkelte afsnit til belysning af forretningsgangen for de enkelte sagsområder og med det ret detaljerede stikordsregister kommer dette registraturbind til at stå som en nøgle ved anvendelsen af retsbetjent- arkiver.

Med de senest tilkomne registratu- rer over kirkebøger fra Præstø amt og København I-II er hvad kirkebø- gerne angår ligeledes det sjællandske landsarkivs område endelig dækket. I ni bind har man nu en fuldstændig oversigt over kirkebogsmaterialet fra Sjælland, Lolland-Falster og Born- holm, med administrationshistoriske indledninger og oversigter, oversigts- kort over sogne, stedregistre for land- sognene og købstæderne og gadereg- ister for København. Personalhistori- kerne har fået et lettilgængeligt hjæl- pemiddel i deres arbejde; men for social- og befolkningshistorien må man i nogen grad beklage, at man ikke har valgt at medtage også det øvrige værdifulde materiale i præste- arkiverne, såsom kirkeregnskaber og fattig- og skolekommissionsprotokol- ler.

Udenfor de særlige rækker står registraturen over *Kgl. bygningsinspektorsarkiver*, et materiale, der vel ikke har været meget benyttet, men som på grund af den hidtidige ordning og registrering har været vanskeligt tilgængeligt. I en fyldig indledning redegøres for administrationen af statens bygningsvæsen 1849–1970, med dens opdeling i bygningsdirektorat og bygningsinspektorer, og under de tre bygningsinspektorsarkivers registraturer følger registreringen af palæer, ministeriernes bygninger, toldbygninger, kirker og præstegårde osv., således at det skulle være muligt at finde frem til materiale vedrørende bestemte statsbygninger.

Oversigt over Landsarkivets samling af kort og tegninger indtil ca. 1900 er ikke en egentlig registratur, men snarere et register til det sjællandske landsarkivs seddelregistratur over kort og tegninger, der er udtaget af de arkivfunds, hvortil de egentlig hører. Praktiske hensyn til format og form har dikteret denne udtagning, men da materialet efter sin art har en særlig karakter, bl. a. ofte benyttes til illustrationer, er den specielle opbevaring af flere grunde praktisk. For brugeren gør oversigten det nemt at finde frem til kort over og tegninger af bestemte lokaliteter og emner, idet materialet er opstillet efter arkivfunds i samme rækkefølge som i oversigten *Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm og hjælpemidlerne til dets benyttelse, 1966*, og indenfor de enkelte arkivfunds ordnet topografisk efter amter i samme rækkefølge som i *Trap Danmark, 5. udg.* og herunder igen alfabetisk efter lokalitet. I øvrigt henviser et alfabetisk stednavneregister til alle de steder, hvor hver enkelt lokalitet optræder.

Et værdifuldt registermateriale har man også i publikationen *Sjællands Landstings panteprotokoller 1632–1761*, der omfatter detaljerede registre til de ti protokoller fra denne periode. Arbejdet er udført gennem EDB og er det første publicerede resultat af denne tekniks anvendelse ved et registreringsarbejde i arkivvæsenet. Hensigten har været at etablere en række indgange til et værdifuldt, men vanskeligt tilgængeligt materiale og samtidig gøre elementære og principielle erfaringer vedrørende registerarbejde ved hjælp af EDB. Om vanskeligheder og erfaringer ved arbejdet og om registreringen, de registrerede data og registrene oplyses der i indledningen, og derefter følger de otte udskrevne registre, hver indledt med en kort redegørelse for omfang og opbygning, forholdet til panteprotokollernes extensioindhold og rettelser og tilføjelser. De otte registre rummer alfabetiske lister over kreditorer (I), disses bopæl eller tjenestested (II), og stilling eller titel (III), debitorer (IV), systematiske registre over hartkornsangivelser (V), debitorer med hartkornsangivelse (VI) og lånesummer (VII) og et alfabetisk register over panternes topografiske fordeling (VIII). Dermed er publikationen ikke blot en vigtig indgang til materialet; den må også kunne danne udgangspunkt for en længere række undersøgelser over økonomiske og sociale forhold i perioden.

Fra *Landsarkivet for Nørrejylland* er kommet et par bind i en række arkivregistraturer.

Godsarkiver 2. Hedekolonierne, ved Poul Rasmussen, med sagregister og oversigter udarbejdet af Niels Windfeld Lund, giver en god oversigt over et spredt materiale, idet bindet registrerer arkivalier fra flere fonds,

således en række amtsarkiver, Viborg amtsstues arkiv og samlingerne *Godsarkiver og Forskellige arkiver* samt materiale i Rigsarkivet vedrørende hedekolonierne. Til registraturen slutter sig et detaljeret sagregister til en del af materialet, nemlig korrespondance 1759–74 og 1777 i arkivet efter *Kommissionen til de tyske bønders etablering på hederne*. Hermed har man en detaljeret registratur over materiale vedrørende det ene af statens to store godskomplekser i Jylland, kolonierne på de jyske heder, idet materialet vedrørende det andet, ryttergodserne, er registreret i bindet *Godsarkiver 1. Ryttergodserne, Arkivregistraturer 3, fra 1971*.

Privatarkiver, 1, er første bind i en række registraturer over private personer og familjers arkiver, hvoraf landsarkivet rummer talrige med breve, dagbøger, manuskripter og regnskabsprotokoller af almen interesse. Bindet indeholder registraturer over en lille halv snes af disse privatarkiver, herunder arkiverne efter arkitekt

Søren Vig-Nielsen, med et omfattende bygningsmateriale, forfatteren, redaktøren og bogtrykkeren Anton Frantz Just og forfatteren Aug. F. Schmidt, alle med brevsriverlister.

Fra *Landsarkivet for Fyn* er kommet en registratur over *3. Udskrivningskreds' arkiv 1788–1956*. Kredsen omfattede det fynske område og udgjorde det ene af de fire distrikter, Danmark var opdelt i. For de administrative og personalemæssige forhold redegør en længere indledning ved Knud V. J. Jespersen, og i registraturen er materialet, herunder 293 bind lægdsruller, opstillet systematisk og topografisk, idet en nøgle med alfabetisk opstillede sogne i indledningen (s. 10–19) fungerer som en hurtig indgang til de enkelte ruller.

De mange rækker og serier, udgivet af forskellige arkiver, kan virke forvirrende; men et godt overblik giver det systematisk ordnede hæfte *Skrifter udgivet af Rigsarkivet og landsarkiverne 1852–1973*, udgivet i 1973.

Ole Degn